

NIS Mahidol

วิเคราะห์การพัฒนาระบบบริการโรคซึมเศร้าไทย (พ.ศ.2549-พ.ศ.2553)

ผศ.ดร.ประภา ยุทธไตร

ปัญหาผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเข้าถึงบริการต่ำ

ปี	จำนวนประชากรประเทศไทย (คน)	ประมาณการผู้ป่วยโรคซึมเศร้า (คน)	จำนวนผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่มารับบริการ (คน)	อัตราเพิ่มของการมารับบริการ	อัตราการเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้า
2547	61,973,621	2,714,444	87,101	-15.68 %	3.2 %
2548	62,418,054	2,733,910	93,566	+7.42 %	3.4 %
2549	62,828,706	2,751,897	116,847	+24.88 %	4.2 %
จินตนา ลีองเพิ่มพูน (2553)					

วิสัยทัศน์ :

ภายในปี 2563 โรคซึมเศร้าจะไม่ใช้ความเจ็บป่วย
ที่ก่อความสูญเสียด้านสุขภาพ (DALY)
4 อันดับแรกในคนไทย

เป้าหมาย : ลดความชุกและภาระโรคของโรคซึมเศร้า

ดำเนินการภายใต้โครงการทศวรรษการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคซึมเศร้า ปี 2553-2563

นพ.ชรณินทร์ กองสุข (2553)

วิเคราะห์การพัฒนาระบบบริการโรคซึมเศร้าไทย

(พ.ศ.2549-พ.ศ.2553)

1. ทบทวนองค์ความรู้
2. วิเคราะห์สถานการณ์การเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า
3. การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและ
เทคโนโลยีในการบริการ
4. การทดลองใช้ระบบเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า
5. การขยายผล

วิเคราะห์การพัฒนาาระบบบริการ โรคซึมเศร้าไทย

1. ทบทวนองค์ความรู้

เรื่องระบบสุขภาพที่พึงประสงค์ :

เพื่อ แก้ไขปัญหาและป้องกันความสูญเสียจาก โรคซึมเศร้า

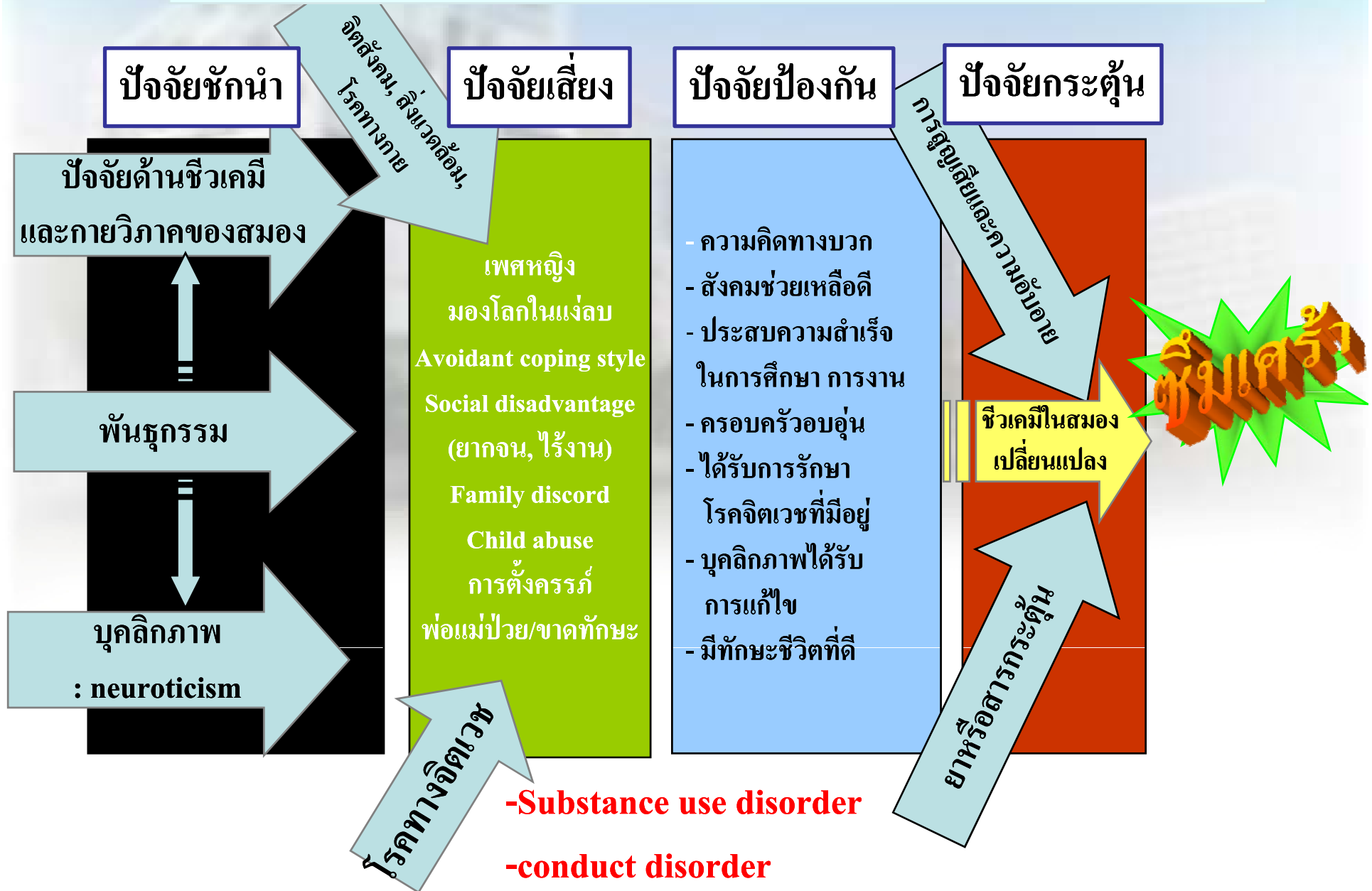
นายแพทย์วัชระ เพ็งจันทร์

รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต

๔ เมษายน ๒๕๔๘ ณ โรงแรมอมารี แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ

A conceptual approach to depression

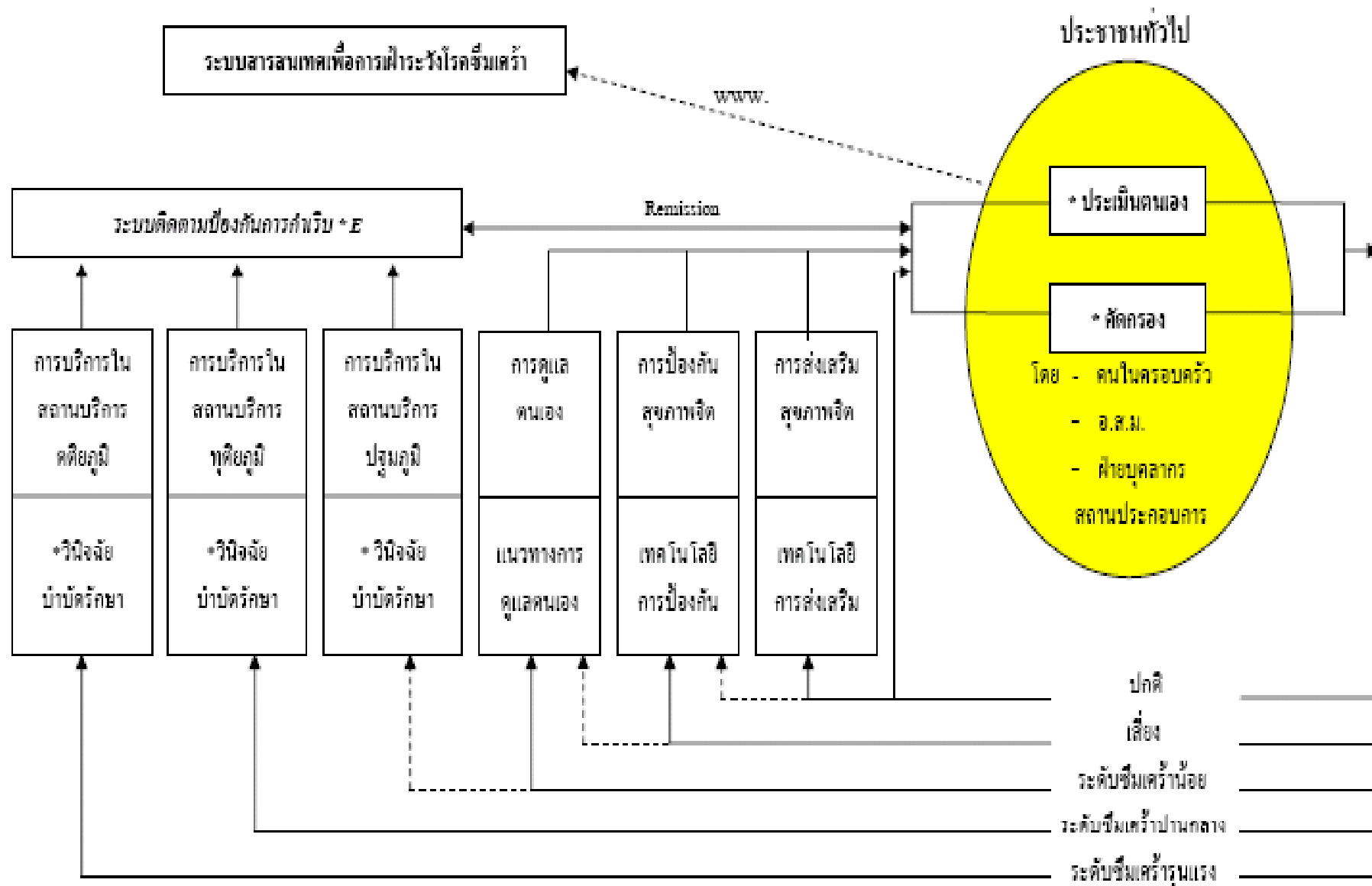

ระบบที่พึงประสงค์

- 1. ป้องกันโรคได้
  1. ↓ ป้องกันกระตุ้น
  2. ↑ ป้องกันป้องกัน
  3. ↓ ป้องกันเสี่ยง
  4. ↓ ป้องกันชักนำ
- 2. แก้ไขปัญหา และ ลดภาระโรคได้
  1. ▼ อัตราการตาย (การฆ่าตัวตายในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า)
  2. ▼ ความชุก / ระยะเวลาการเจ็บป่วย
  3. ▼ อัตราป่วยใหม่

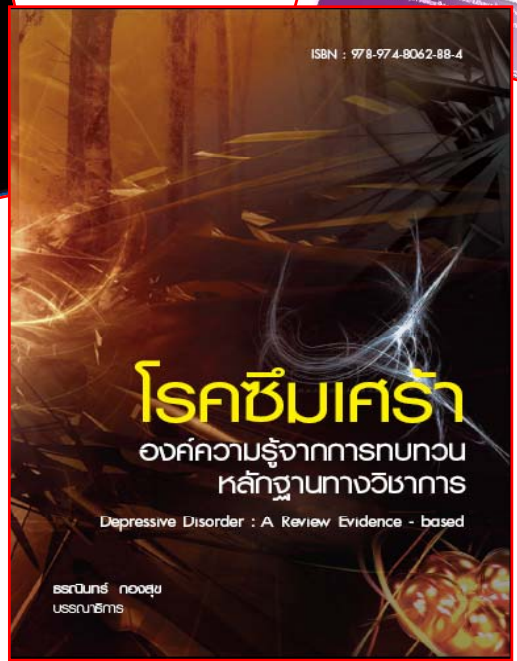
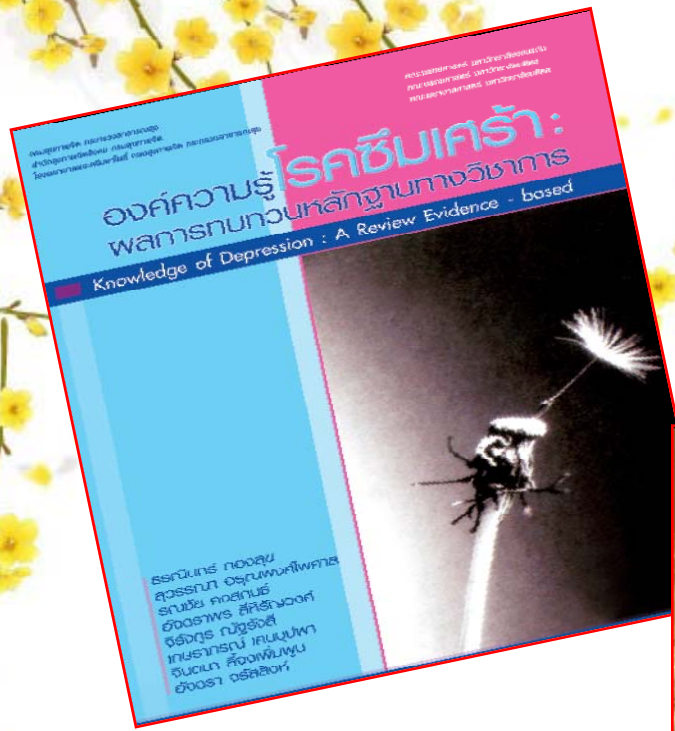

กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า

raonjena

การทบทวนองค์ความรู้

ผู้นำเสนอ : จินตนา ลีจิ่งเพิ่มพูน (2553)

วิเคราะห์การพัฒนาระบบบริการโรคซึมเศร้าไทย

2. วิเคราะห์สถานการณ์การเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า

ระบบสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า ศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดยโสธร พ.ศ. 2549

ผศ.ดร. อัจฉราพร
ผศ.ดร. ประภา
อ.ดร. อติศยา
อ.วไลลักษณ์
นางสาวเกศราภรณ์
นางจินตนา
นางสาวธีรภา
รศ.ดร. ศิริอร

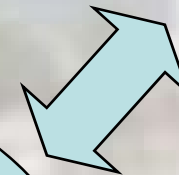
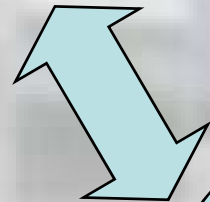
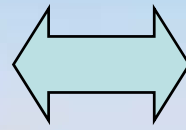
ตีหิรัญวงศ์
ยุทธไคร
พรชัยเกตุ
พุ่มพวง
เคนบุปผา
พลมศักดิ์
ธานี
สินธุ ที่ปรึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ระบบสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังโรคซึมเศร้าในด้านทรัพยากรที่มีอยู่ในการให้บริการ สมรรถนะของผู้ให้บริการ และการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้ที่มีอาการซึมเศร้า อุปสรรคและปัจจัยส่งเสริมของการเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า

การวิเคราะห์ระบบเฝ้าระวัง

Prevention

- Universal prevention
- Selective prevention
- Indicated prevention

Treatment

Continuing care

การเสนอครั้งนี้เฉพาะเรื่อง

- Treatment
- Continuing care

Treatment : การเข้าถึงบริการ

ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ถูกค้นพบ

เนื่องจาก คนรอบข้างในชุมชน คิดว่าอาการ
ซึมเศร้าเป็นเรื่องปกติ ไม่คิดว่าเป็นโรคซึมเศร้า ส่วน
เจ้าหน้าที่มักไม่ได้สอบถามหรือประเมินอาการ
ซึมเศร้าในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มเสี่ยงสูง

Treatment : การเข้าถึงบริการ

- * ผู้ป่วยในรพชจะถูกค้นพบโดยแพทย์และพยาบาลจากผู้ป่วย OPD และ IPD ที่มีลักษณะต่อไปนี้ ผู้ป่วยที่มีอาการปวดศีรษะ ปวดท้อง ปวดกล้ามเนื้อเรื้อรัง อาการไม่ดีขึ้น มีปัญหาทางจิตสังคม เช่น ไม่มีญาติมาดูแล ไม่อยากกลับบ้าน มาโรงพยาบาลบ่อย ผู้ป่วยที่พยายามฆ่าตัวตายไม่สำเร็จ
- * ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะถูกส่งไปวินิจฉัยและเริ่มการรักษาที่รพ. พระศรีมหาโพธิ เนื่องจากในพื้นที่บริการ ไม่มีจิตแพทย์

Treatment: ทรัพย์สิน

- ไม่ค่อยได้นำเครื่องมือคัดกรองโรคซึมเศร้ามาใช้ นอกจากในผู้ป่วยที่พยายามฆ่าตัวตาย และผู้ป่วยที่สงสัยว่ามีปัญหาสุขภาพจิต
- รพช. มีเฉพาะยากลุ่ม amitriptyline ยาบางตัวที่ใช้เสริมเข้ามา ไม่มีในกรอบยาของรพช. ทำให้ผู้ป่วยต้องเดินทางไปรับยาที่รพ.พระศรีมหาโพธิ์

Treatment: ทรัพยากร

- การบำบัดเน้นเฉพาะการรักษาโดยยา โดยที่ผู้ป่วยบางราย อาจได้รับการให้การปรึกษาแบบประคับประคองจาก พยาบาลหน่วยสุขภาพจิต ไม่พบการบำบัดทางจิตสังคม เพื่อให้ปรับความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม และไม่มีแนวปฏิบัติอื่นในการส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วย เช่น การให้ความรู้ ในการดูแลตนเอง (Psycho education)

Treatment: สมรรถนะแพทย์

- แพทย์ทั่วไปรู้สึกไม่มั่นใจในการวินิจฉัยและสั่งการรักษาผู้ป่วยโรคซึมเศร้า
- แพทย์ในชุมชนวินิจฉัยเฉพาะ anxiety ไม่ฟันธงว่าเป็น depressive disorders ถ้าสงสัยจะวินิจฉัยว่า R/O depression

Treatment: สมรรถนะแพทย์

- มีแพทย์เป็นส่วนน้อยที่จะวินิจฉัยโรคซึมเศร้า ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยในพื้นที่มาเป็นเวลานานหรือเป็นแพทย์ผ่านการอบรมทางจิตเวชเป็นระยะเวลาสั้นๆ

Treatment :สมรรถนะพยาบาล

- พยาบาลที่ทำงานในหน่วยสุขภาพจิตจะสามารถประเมินคัดกรองโรคซึมเศร้าได้ต่อเมื่อมีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยมานานหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

Treatment : สมรรถนะพยาบาล

- พยาบาลใช้วิธีการช่วยเหลือผู้มีอาการซึมเศร้า โดยให้การปรึกษาแบบประคับประคอง และส่วนใหญ่มิได้มีการติดตามต่อเนื่อง หรือการบำบัดทางจิตสังคมอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

- ควรจัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่โอพีดี และเจ้าหน้าที่อื่นที่ทำหน้าที่ประเมินผู้ป่วยด้านแรกก่อนพบแพทย์ให้มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินคัดกรองโรคซึมเศร้า
- ควรมีแนวปฏิบัติในการใช้เครื่องมือในการคัดกรองกลุ่มเสี่ยงสูงกลุ่มอื่นๆ ในชุมชน เพื่อค้นพบผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเพิ่มมากขึ้น
- ควรมีการอบรมแพทย์และพยาบาล รพช. และ พชียุ เรื่องการวินิจฉัยโรคซึมเศร้า และการบริหารรักษาโรคซึมเศร้า

Continuing care & rehabilitation

ความหมาย

เป็นการบำบัดช่วยเหลือเพื่อป้องกันการกลับเป็นซ้ำ
และส่งเสริมการทำหน้าที่เพื่อความพอใจและคุณภาพ
ชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว

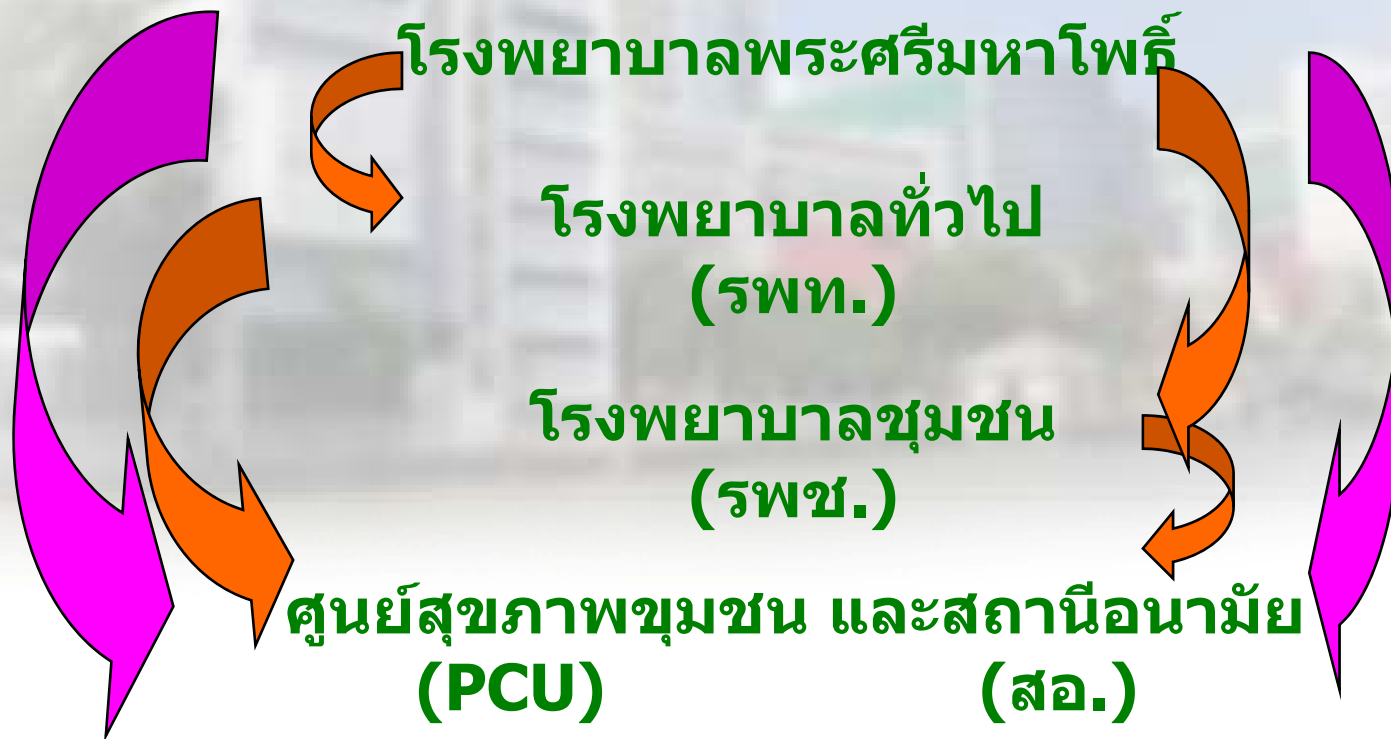
เส้นทางการรับบริการของผู้ป่วยและการส่งต่อผู้ป่วย ที่มีปัญหาสุขภาพจิตและจิตเวช

การเข้ารับบริการของผู้ป่วย
ตามสายการรักษา
เพื่อให้ได้รับสิทธิ
จากโครงการประกันสุขภาพ

- การเข้ารับบริการของผู้ป่วย โดยไม่คำนึงถึงสิทธิจากโครงการประกันสุขภาพ (โครงการ 30 บาท)
- หรือใช้สำหรับการเข้ารับบริการฉุกเฉิน (2 ครั้ง/ปี)

เส้นทางการส่งต่อผู้ป่วยกลับสู่ชุมชน เพื่อรับการรักษาต่อเนื่อง

➡ รพ.พระศรีมหาโพธิ์ refer ผู้ป่วยกลับมารับการรักษาและรับยาที่โรงพยาบาลใกล้บ้าน

➡ รพ.พระศรีมหาโพธิ์แจ้งให้ PCU/สอ.ติดตามเยี่ยมผู้ป่วยเมื่อกลับมาอยู่ชุมชน

Continuing care : การเข้าถึงบริการ

- ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ได้รับยาต่อเนื่องที่ รพท/รพชรัฐสีกพิงพอใจกับบริการที่ได้รับ แต่ผู้ป่วยบางรายรัฐสีกไม่สะดวก ถ้าบ้านไกลไปมาไม่สะดวกต้องเสียเงินค่าเหมารถไปรับบริการ บางทีผู้ป่วยก็ไม่ไปรับยา อยากรับยาที่ PCU ใกล้บ้าน แต่ผู้ป่วยบางรายไปรับโดยตรงที่รพ.พระศรีฯเพราะสะดวกกว่าแต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง

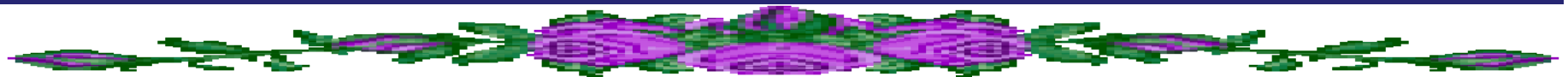
Continuing care : การเข้าถึงบริการ

- เมื่ออาการกำเริบ ผู้ป่วยต้องไปรับใบส่งตัว ที่รพช.ก่อนจึงจะไป รพ.พระศรีฯได้ ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่าย และเสียเวลาในการเดินทางเพิ่มมากขึ้น
- ผู้ป่วยบางรายรู้สึกว่าคุณากรไม่เข้าใจ ไม่ค่อยอธิบายหรือให้ ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อเจ็บป่วย
- ผู้ป่วยบางรายไปรักษาต่อเนื่องที่รพ.พระศรีฯเอง โดยไม่ผ่าน สอ. รพช. เพราะที่ไม่อยากให้คนรู้ ปิดบังเพื่อนบ้านและเจ้าหน้าที่ (กลัวว่าจะถูกว่าบ้า)

Continuing care: ทรัพย์สิน

- ยางบางอย่างไม่มีใน รพช. ต้องไปรับที่รพ. พระศรีฯ
- ไม่มีแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องเพื่อการฟื้นฟู
สมรรถภาพ การป้องกันการกลับเป็นซ้ำ การส่งเสริม
คุณภาพชีวิตแก่ผู้ป่วยและญาติ

Continuing care :สมรรถนะ

- แพทย์รักษาต่อเนื่องตามแผนการรักษาเดิมจากรพ.พระศรีฯ แต่ไม่สามารถให้การรักษาผู้ป่วยที่มี relapse, recurrence ที่รุนแรงได้
- พยายามเน้นการติดตามเยี่ยมเพื่อให้ผู้ป่วยกินยาต่อเนื่อง ไม่ relapse และให้การปรึกษาแบบประคับประคองเท่านั้น ไม่ได้เน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพ การส่งเสริมความผาสุกและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

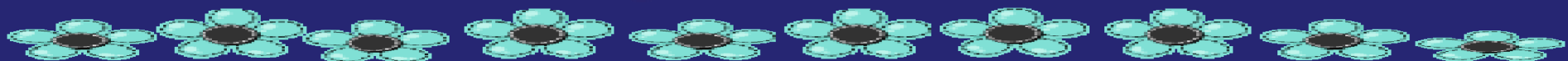
- ควรมีการฟื้นฟูสุขภาพในเรื่องแบบแผนการดำเนินชีวิต แก่ผู้ป่วยที่อยู่ในช่วงการฟื้นฟูสุขภาพ
- ควรมีโปรแกรมป้องกันการกลับเป็นซ้ำในกลุ่มที่มีอาการดีขึ้นแล้ว
- สนับสนุน อสม. เข้าไปดูแลพหุคฤขให้กำลังใจผู้ป่วยที่บ้าน
- มีเครือข่ายและมีการประสานงานระหว่างสอ. พืชียู รพช. อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

สรุปปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จของการ เฝ้าระวังโรคซึมเศร้า

- นโยบายชัดเจน
- ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการดูแลแบบองค์รวม
- บุคลากรด้านสุขภาพจิตควรมีการพัฒนาต่อเนื่อง
ไม่เปลี่ยนงานบ่อย
- ทีมงานเข้มแข็งสามารถประสานและทำงานแทนกันได้
มีบุคลากรเพียงพอ
- มี อสม. ที่เข้มแข็งในการช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยงและดูแลผู้ป่วย
ต่อเนื่อง มีเครือข่ายในชุมชนเข้มแข็ง

วิเคราะห์การพัฒนาระบบบริการโรคซึมเศร้าไทย

3.การพัฒนาระบบเฝ้าระวังและเทคโนโลยีในการบริการ

ข้อมูลนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอ

การพัฒนาระบบดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้าระดับจังหวัด: นำร่อง ณ จังหวัดยโสธร

ผู้นำเสนอ : จินตนา ลีจงเพิ่มพูน

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ กรมสุขภาพจิต

18 มิถุนายน 2553 ณ โรงแรมมารวย กรุงเทพฯ

คณะผู้พัฒนาระบบดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า

นพ.ธรณินทร์ กองสุข*

รศ.พญ.สุวรรณา อรุณพงศ์ไพศาล

รศ.ดร.อัจฉราพร สีหิรัญวงศ์

นางเยาวดี ชาญศิลป์

นางสุพัชรา สุขาวห

นางจินตนา ลีจงเพิ่มพูน*และคณะ

น.พ.สุรพร ลอยหา**

รศ.ดร.สมพร รุ่งเรืองกลกิจ

ผศ.พญ.เบญจลักษณ์ มณีทอง

น.ส.เกษราภรณ์ เคนบุปผา

น.ส.ศิริจันทร์ สุขใจ

ศ.ดร.ศิริพร จิรวัฒนกุล

รศ.นพ.ณรงค์ มณีทอง

พญ.กมลเนตร วรรณเสวก

นางจินตนา พลมีศักดิ์

นางจามจรี อุดรสาร

*โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ กรมสุขภาพจิต

** สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

*** คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**** คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

***** คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

***** คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

การพัฒนาาระบบ/เครื่องมือ/เทคโนโลยี

พัฒนาระบบเฝ้าระวัง
และ
ข้อมูลสารสนเทศ

พัฒนาเครื่องมือ
คัดกรอง/ประเมิน

พัฒนาเทคโนโลยี
ส่งเสริมป้องกัน

พัฒนาแนวทาง
การดูแลรักษา

แนวทางการดูแลผู้ป่วยระยะวังและเครื่องมือ

คัดกรอง
โรคซึมเศร้า
ด้วย... **2Q**

แบบประเมินโรคซึมเศร้า
ด้วย 9 คำถาม **ภาษาอีสาน**

แบบประเมินการฆ่าตัวตาย
ด้วย 8 คำถาม **ภาษาอีสาน**

แบบประเมินโรคซึมเศร้า 9 คำถาม ภาษาอีสาน

วัตถุประสงค์: เพื่อคัดกรองผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่มีอาการไม่รุนแรงถึงขั้นวิกฤต และส่งต่อให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญต่อไป

หมายเหตุ: ให้ใช้แบบประเมินนี้กับผู้ป่วย 2 ครั้งต่อสัปดาห์

ข้อ	คำถาม	ใช่	ไม่	ไม่	ไม่	ไม่	ไม่
1	รู้สึกเศร้า						
2	รู้สึกหงุดหงิด						
3	รู้สึกเหนื่อย						
4	รู้สึกเบื่อ						
5	รู้สึกวิตกกังวล						
6	รู้สึกกลัว						
7	รู้สึกหงุดหงิด						
8	รู้สึกเศร้า						
9	รู้สึกหงุดหงิด						

หมายเหตุ: 0-10 คะแนน = ไม่มีอาการซึมเศร้า 11-15 คะแนน = มีอาการซึมเศร้าเล็กน้อย 16-20 คะแนน = มีอาการซึมเศร้าปานกลาง 21-25 คะแนน = มีอาการซึมเศร้ารุนแรง

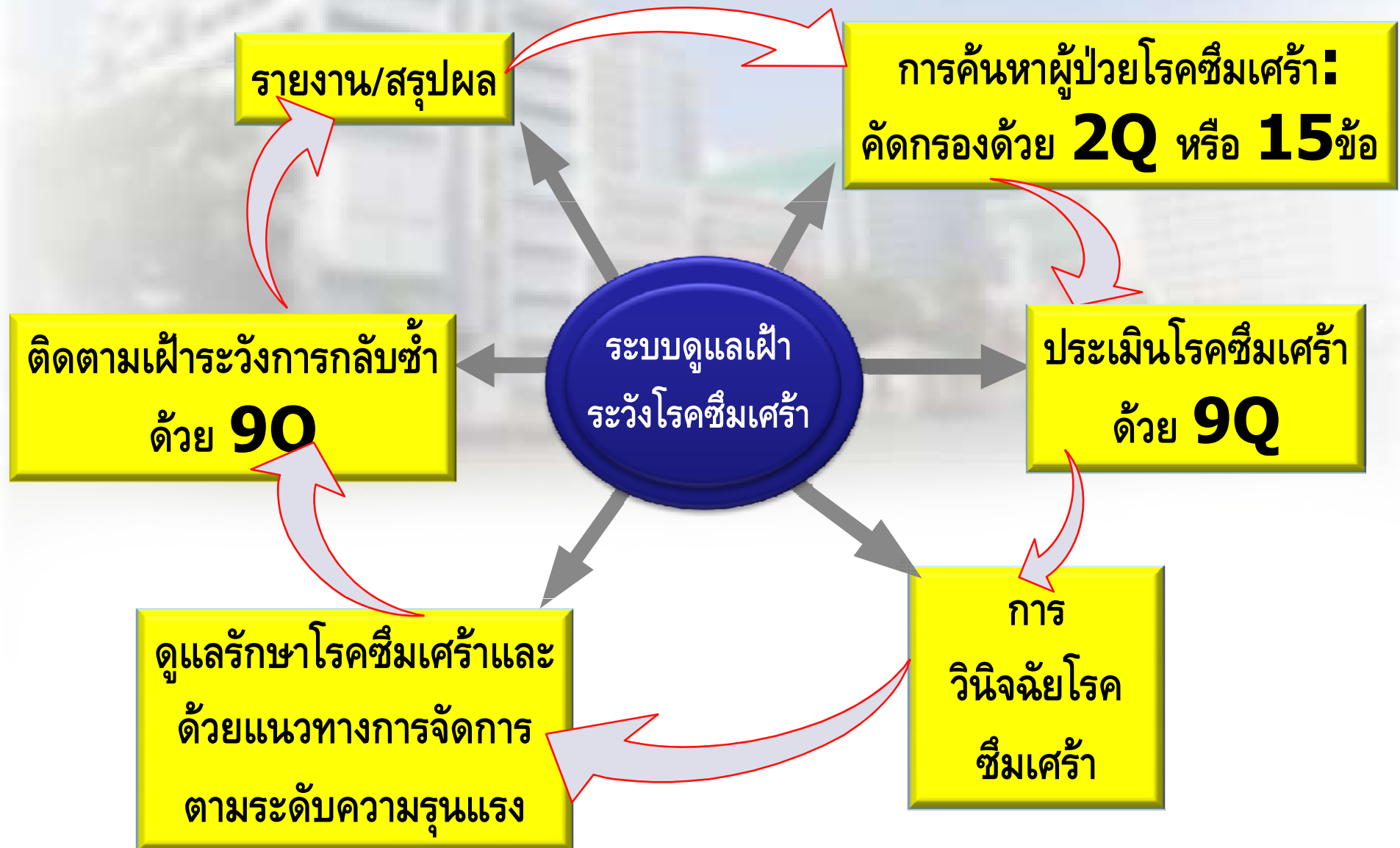
แบบประเมินการฆ่าตัวตาย 8 คำถาม ภาษาอีสาน

ข้อ	คำถาม	ใช่	ไม่	ไม่	ไม่
1	คิดอยากฆ่าตัวตาย				
2	คิดอยากทำร้ายตัวเอง				
3	คิดอยากฆ่าคนอื่น				
4	คิดอยากทำร้ายคนอื่น				
5	คิดอยากฆ่าตัวตาย				
6	คิดอยากทำร้ายตัวเอง				
7	คิดอยากฆ่าคนอื่น				
8	คิดอยากทำร้ายคนอื่น				

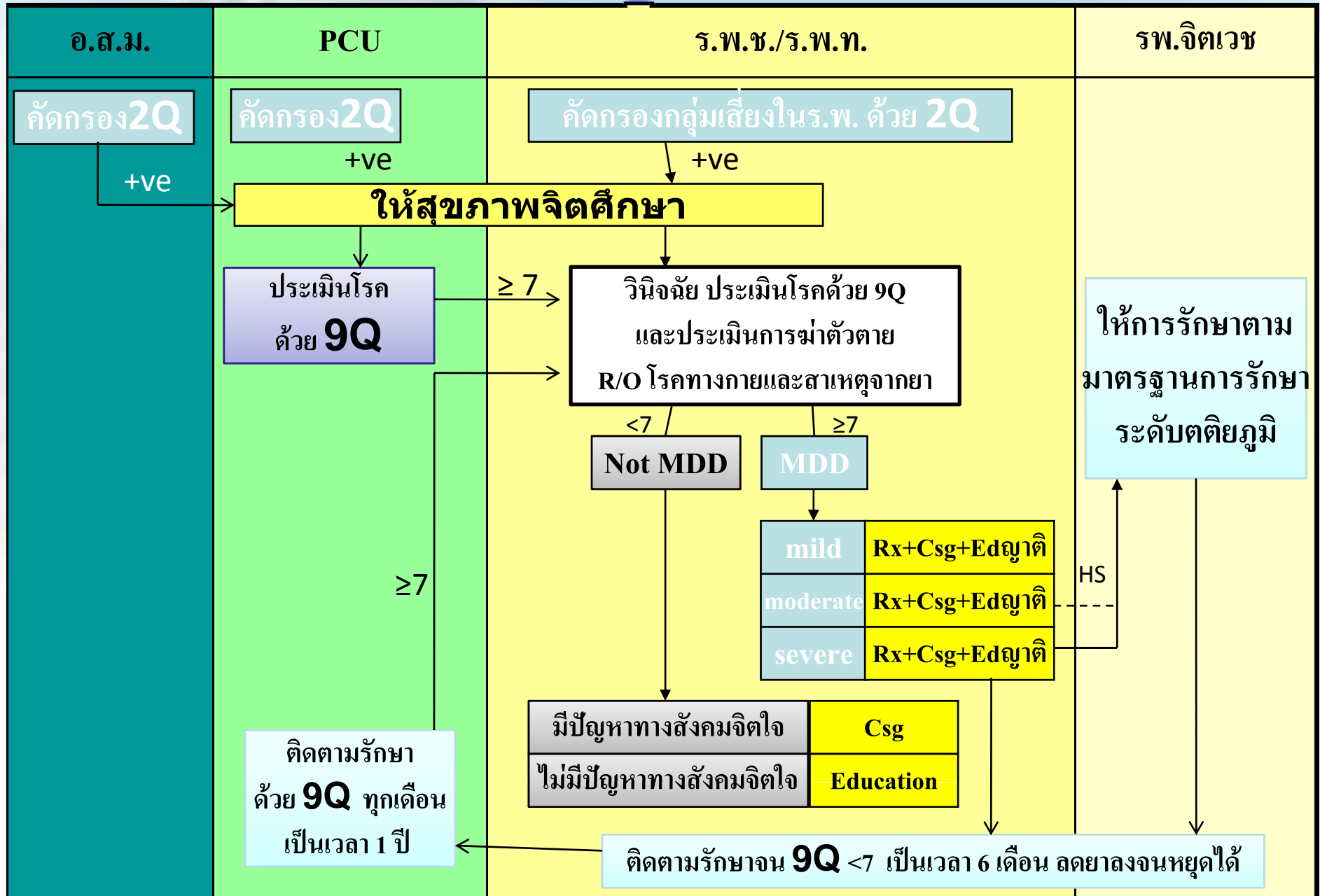
หมายเหตุ: 0-2 คะแนน = ไม่มีอาการฆ่าตัวตาย 3-4 คะแนน = มีอาการฆ่าตัวตายเล็กน้อย 5-8 คะแนน = มีอาการฆ่าตัวตายรุนแรง

ระบบดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า

ภาพรวมกระบวนการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

การพัฒนาาระบบสารสนเทศในการดูแลผู้ป่วยระยะวังโรคซึมเศร้า

ระบบดูแลผู้ป่วยระยะวังโรคซึมเศร้า จังหวัดยโสธร - Microsoft Internet Explorer

Edit View Favorites Tools Help

Back [Navigation Icons] Search Favorites [Navigation Icons]

Address bar: http://203.157.181.4/depression/main/index.php

Search bar: Search web...

Navigation: หน้าหลัก ผู้ดูแลระบบ กรอกข้อมูล แสดงข้อมูล รายงาน

รายการส่งต่อวันนี้ พวกเราอย่าพึ่งลงข้อมูลนะครับ ใจเย็นๆ ระบบยังไม่สมบูรณ์

ลำดับ	ส่งต่อจาก	วันที่ส่งต่อ	ส่งต่อไปที่	จำนวน (ราย)
ไม่มีข้อมูล				

Internet

Flow การรายงาน

หน่วยบริการ/สถานพยาบาล

- ข้อมูล on-line และ off-line

จัดสรรเงินให้หน่วยบริการ

สร็จ.

- แจ้งยอดการรับและนำเข้าข้อมูล
- แจ้งรายละเอียดข้อมูลที่ error

ส่งข้อมูลเพื่อ
ตรวจสอบการ
จ่ายชดเชย
ค่าบริการ

- แจ้งยอดการจัดสรร
- แจ้งรายละเอียดข้อมูล

กรมสุขภาพจิต
(ตรวจสอบข้อมูล)

สปสช.

การพัฒนาเครื่องมือในระบบดูแลผู้ป่วยระยะวัง

ประเภท	เครื่องมือ	ผู้ใช้
เครื่องมือคัดกรองโรค ซึมเศร้าในชุมชนและใน กลุ่มเสี่ยงในสถาน บริการ	แบบคัดกรองด้วย 2 คำถาม	อสม. พยาบาล หรือ จนท.สาธารณสุข ใน PCU/รพช./รพท.
เครื่องมือประเมินและ จำแนกความรุนแรงของ โรคซึมเศร้า	แบบประเมินด้วย 9 คำถาม แบบประเมินฆ่าตัวตาย 8 คำถาม	พยาบาล หรือ แพทย์ที่ PCU/รพช./รพท.
เครื่องมือการติดตามผู้ป่วย ระยะวังการกลับเป็นซ้ำ	แบบประเมินด้วย 9 คำถาม	พยาบาล หรือจนท.สา ธารณสุขใน PCU/ รพช

เทคโนโลยีการส่งเสริมสุขภาพจิตเพื่อป้องกันโรคซึมเศร้า

เทคโนโลยีการส่งเสริมสุขภาพจิตเพื่อป้องกันโรคซึมเศร้า

สำหรับประชาชนทั่วไป

- ละครวิทยุ 2 ชุด “มัจจุราชที่มองไม่เห็นตัว” 5 เรื่อง : ภัยเงียบ หวยพาเศร้า ยาดิ
เกมชีวิตจริง ลุงเหลิมเปลี่ยนไป น้อยใจ
- สปอตวิทยุ 4 Versions : ไม่ซ้ำเหมือนเคย เกมโชว์ ลุงเหลิมเปลี่ยนไป อาการสังเกต

กลุ่มเสี่ยง

- สื่อดอกไม้แห่งเสียงเพลง 5 เพลง : ดอกคำเพลิงเติมกำลังใจ ให้ใจแก่กัน
คำขวัญสู้ซึมเศร้า คำกลอนลืมเศร้า และ สรภัญญะหายเศร้า
- สารคดีสั้น ชีวิตและธรรมชาติ “มารู้จักกับโรคซึมเศร้า
- ภาพยนตร์สั้น “ปรับใจคลายทุกข์ เรื่องของใจ”
- หนังสือการ์ตูน “ทุกข์อย่างไร ไม่เห็นเป็นโรคซึมเศร้า เรื่องของใจ”
- รายการวิทยุภาษาอีสาน “เปิดป้องเยี่ยม สุขภาพใจ

เทคโนโลยีการดูแลรักษาโรคซึมเศร้า มีแนวปฏิบัติในการบำบัดรักษาโรคซึมเศร้า

โรคซึมเศร้า...รักษาหายได้...

โรคซึมเศร้า...ต้องดูแลช่วยเหลือ...

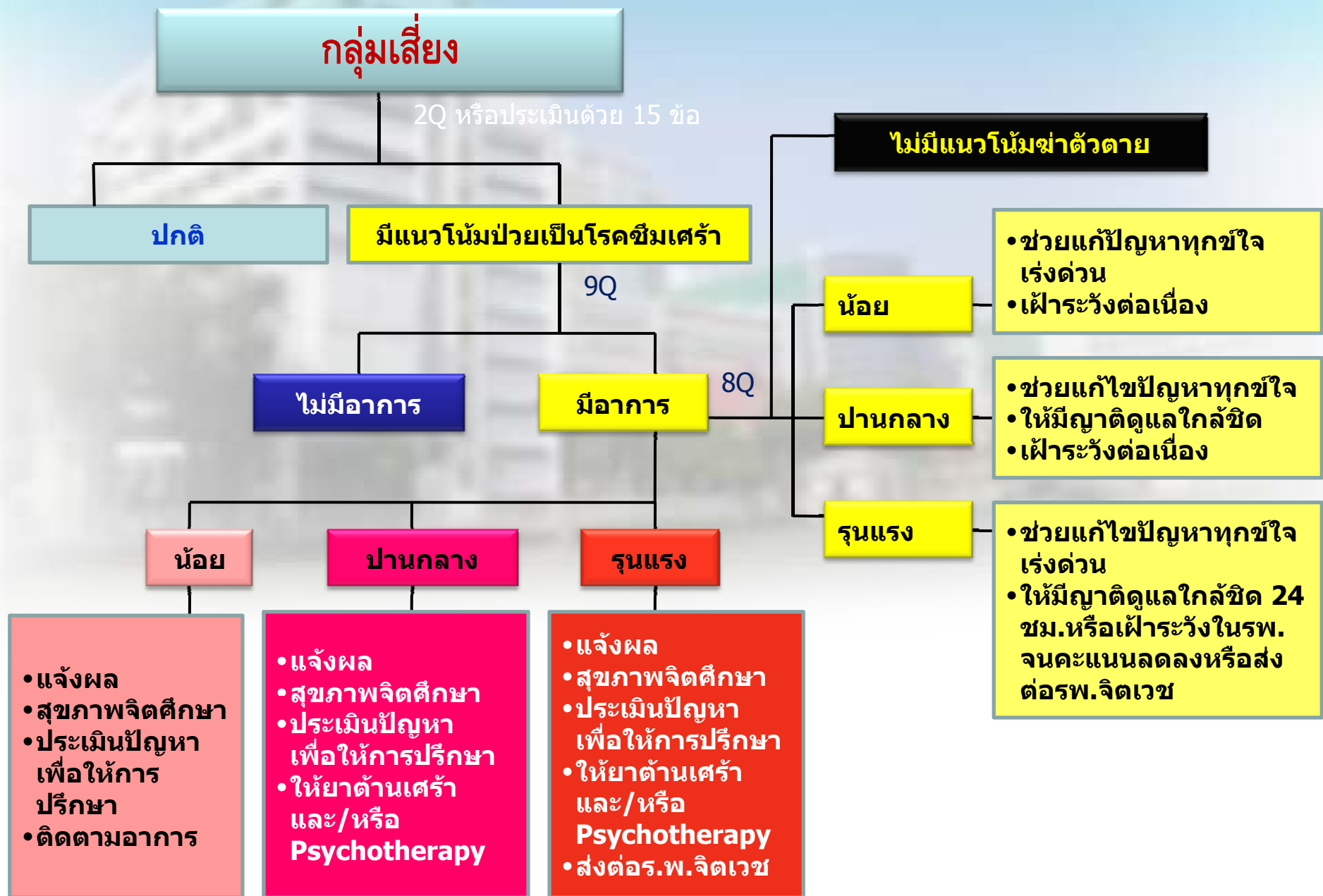
โรคซึมเศร้า...ต้องเพียรระวัง...

ค้นหา	ประเมินและเฝ้าระวัง
แบบคัดกรองโรคซึมเศร้าด้วย	2 คำถาม (2Q)
แบบประเมินโรคซึมเศร้าด้วย	9 คำถาม (9Q)
แบบประเมินการฆ่าตัวตาย	8 คำถาม (8Q)

ช่วยเหลือได้ . . . โดย

- แนวทางการจัดการและดูแลรักษาความรุนแรงของโรคซึมเศร้า
- แนวทางการจัดการฆ่าตัวตาย
- แนวทางการรักษาโรคซึมเศร้าด้วยยาต้านเศร้าสำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป

 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

กลุ่มเสี่ยง

2Q หรือประเมินด้วย 15 ข้อ

ปกติ

มีแนวโน้มป่วยเป็นโรคซึมเศร้า

9Q

ไม่มีอาการ

มีอาการ

8Q

น้อย

ปานกลาง

รุนแรง

ไม่มีแนวโน้มฆ่าตัวตาย

น้อย

- ช่วยแก้ปัญหาทุกข์ใจเร่งด่วน
- เฝ้าระวังต่อเนื่อง

ปานกลาง

- ช่วยแก้ไขปัญหาทุกข์ใจ
- ให้มีญาติดูแลใกล้ชิด
- เฝ้าระวังต่อเนื่อง

รุนแรง

- ช่วยแก้ไขปัญหาทุกข์ใจเร่งด่วน
- ให้มีญาติดูแลใกล้ชิด 24 ชม. หรือเฝ้าระวังในรพ. จนคะแนนลดลงหรือส่งต่อรพ.จิตเวช

- แจ้งผล
- สุขภาพจิตศึกษา
- ประเมินปัญหาเพื่อให้การปรึกษา
- ติดตามอาการ

- แจ้งผล
- สุขภาพจิตศึกษา
- ประเมินปัญหาเพื่อให้การปรึกษา
- ให้ยาต้านเศร้า และ/หรือ Psychotherapy

- แจ้งผล
- สุขภาพจิตศึกษา
- ประเมินปัญหาเพื่อให้การปรึกษา
- ให้ยาต้านเศร้า และ/หรือ Psychotherapy
- ส่งต่อร.พ.จิตเวช

เทคโนโลยีการดูแลรักษาโรคซึมเศร้า

- มีแนวปฏิบัติการรักษาด้วยยาทั้งในระยะเฉียบพลันและระยะต่อเนื่องชัดเจน
- แนวปฏิบัติการรักษาทางจิตสังคมมีเพียงการให้การปรึกษาแบบประคับประคอง การให้จิตบำบัดรูปแบบอื่นๆขณะนี้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการพัฒนาและศึกษานำร่อง

วิเคราะห์การพัฒนาระบบบริการโรคซึมเศร้าไทย

4. การนำระบบบริการโรคซึมเศร้าไปศึกษานำร่อง

การดูแลรักษาตามระบบดูแลเฝ้าระวัง

โรคซึมเศร้า

ในจังหวัดยโสธร พ.ศ.2551

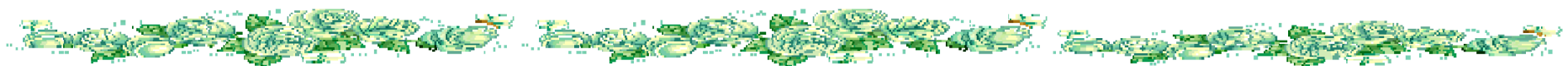
คณะผู้วิจัย

นพ.ชรณินทร์ กองสุข
นางเยาวดี ชาญศิลป์
น.ส.เกษราภรณ์ เคนบุปผา
นางสุพัตรา สุขาวห

น.พ.สุรพร ลอยหา
นางจินตนา ลีจงเพิ่มพูน
นางจินตนา พลมีศักดิ์
นางสาวศิริจันทร์ สุขใจ

และคณะ

โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยโสธร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลลัพธ์การดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า
ตามระบบเฝ้าระวังในพื้นที่จังหวัดยโสธร

วิธีการ

รูปแบบ เป็นการวิจัยพัฒนาและทดลอง ดำเนินการนำร่อง ณ จังหวัด
ยโสธร

กลุ่มเป้าหมาย คือ

- อาสาสมัครสาธารณสุข 946 คน
- พยาบาล 328 คน
- แพทย์ 21 คน
- ประชาชน 275,324 คน

วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เอกสาร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร : ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจากการประเมินโรคซึมเศร้า
ด้วย 9 คำถาม การฆ่าตัวตายด้วย 8 คำถาม
และได้รับการรักษาด้วยยา จำนวน 977 คน

กลุ่มตัวอย่าง : ขนาดตัวอย่างคำนวณจากสูตรของการสำรวจ
และสุ่มเลือกตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น
แบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง 99 คน

การประเมินผลการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

ผลจากการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า (99คน)	ร้อยละ
1. ได้รับการคัดกรองด้วย 2Qและประเมิน 9Q	95.2
2. ทราบว่าป่วยเป็นโรคซึมเศร้า	84.1
2.1 ระดับรุนแรง	41.3
2.2 ระดับปานกลาง	31.7
2.3 ระดับน้อย	27
3. ได้รับสุขภาพจิตศึกษาและมีความรู้เรื่องโรคซึมเศร้า	88.9

การประเมินผลการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

ผลจากการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า	ร้อยละ
4. ผู้ป่วยได้รับการติดตามดูแลสม่ำเสมอทุก 1 เดือน	88.9
5. ผู้ป่วยได้รับการดูแลไม่สม่ำเสมอ / รับการรักษาไม่ต่อเนื่อง	11.1

สรุปผลการศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key performance indicator)

	KPI	Target	Result
Primary	1. อัตราผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ที่ได้รับการบำบัดรักษาตาม แนวทางที่กำหนด	ไม่น้อยกว่า 60%	100%
	2. อัตราการหายหรือทุเลา	อย่างน้อย 80%	99.39%
secondary	3. อัตราการติดตามป้องกันการ กลับซ้ำ	ไม่น้อยกว่า 60%	100 %

ข้อเสนอแนะ

ควรเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้ดูแลที่บ้านและชุมชน และบุคลากรสาธารณสุขผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตให้ มีศักยภาพการดูแลเฝ้าระวังการฆ่าตัวตายและการกลั่นแกล้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการดูแลเฝ้าระวังให้มากที่สุด

วิเคราะห์การพัฒนาระบบบริการโรคซึมเศร้าไทย

5. การขยายผล

5.1 การฝึกอบรมการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้ากับบุคลากร

5.2 อบรม/ติดตั้งโปรแกรมการรายงานการดูแลผู้ป่วย
โรคซึมเศร้า

5.3 ติดตามระบบดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

5.4 โครงการการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ
ที่มีโรคเรื้อรังทางกาย

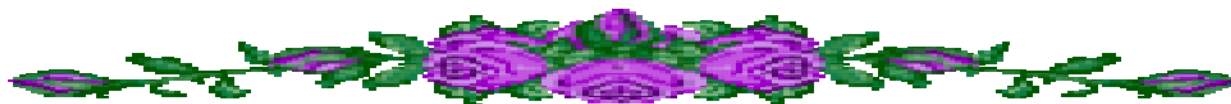
ระบบดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้าในประเทศไทย ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 52-14 มิถุนายน 2553

นพ. ธรณินทร์ กองสุข

M.D. M.Sc. (Health development)

โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ กรม

สุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

5.1.การอบรมการดูแลผู้ป่วยระยะวังโรคซึมเศร้าครบ 5 ภาค

อบรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคซึมเศร้าทุกจังหวัด

แกนนำ

ผู้ปฏิบัติในพื้นที่

งาน/หน้าที่

ความรับผิดชอบของแกนนำ

พัฒนาผู้ปฏิบัติในพื้นที่

: เป็น Coach อาจารย์ผู้สอน

วิทยากรฝึกอบรม

การดำเนินงาน

: เป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา

ผู้ติดตาม ผู้ช่วยเหลือ

ผู้ประเมินผล

แพทย์แกนนำ 57 คน

แพทย์ปฏิบัติ 550 คน

พยาบาล/นวก.

/จพง.สาธารณสุข

-แกนนำ 439 คน

-ผู้ปฏิบัติ 10,316 คน

อสม. 24,309 คน

การค้นหา

การคัดกรอง

การประเมิน

การวินิจฉัยโรค

การดูแลช่วยเหลือ

การบำบัดรักษา

การส่งต่อ

การติดตามเฝ้าระวัง

การรายงาน

LOGO

5.2.อบรม/ติดตั้งโปรแกรมการรายงานการดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

ระบบดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า จังหวัดยโสธร - Microsoft Internet Explorer

Edit View Favorites Tools Help

Back Forward Stop Home Search Favorites Refresh Print Mail Stop

Address: http://203.157.181.4/depression/main/index.php

Search: Search web... Bookmarks PageRank 926 blocked Check AutoLink AutoFill Settings

ระบบดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า

ระบบดูแลผู้ป่วยโรคซึมเศร้า จังหวัดยโสธร

หน้าหลัก ผู้ดูแลระบบ กรอกข้อมูล แสดงข้อมูล รายงาน

รายการส่งต่อวันนี้ พวกเราอย่าพึ่งลงข้อมูลนะครับ ใจเย็นๆ ระบบยังไม่สมบูรณ์

ลำดับ	ส่งต่อจาก	วันที่ส่งต่อ	ส่งต่อไปที่	จำนวน (ราย)
ไม่มีข้อมูล				

Internet

บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยบริการ

- ทำทะเบียน
- ให้บริการ
- บันทึกข้อมูล
- แจงผล/ให้การ
ปรับเปลี่ยนแปลง/
ตรวจรักษา/
ส่งต่อรายที่
ผิดปกติ
- รายงานสสจ.

สปสช.จังหวัด

- จัดระบบ
นิเทศ
- บริหาร
งบประมาณ
ในพื้นที่
- ประสานการ
บริหาร
- จัดทำเป็น
เป้าหมายของ
จังหวัด

สปสช.เขต

- ### พื้นที่ให้ คำปรึกษา
- ร่วมกำกับ
ติดตามผล
การ
ดำเนินงาน
ให้เป็นไป
ตาม
เป้าหมาย

กรมสุขภาพจิต

- จัดทำและวิเคราะห์
ข้อมูลจากโปรแกรม
Depression
- สนับสนุนวิชาการด้าน
สื่อ/คู่มือ
- อบรมแพทย์ พยาบาล
บุคลากรสาธารณสุขที่
เกี่ยวข้อง
- ติดตามประเมินผลใน
พื้นที่

5.3 ระบบดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า

การดำเนินงานใน 9 เดือนที่ผ่านมา
ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 52-14 มิถุนายน 2553
จำนวนจังหวัดที่มีการรายงานผลทาง web
มีการคัดกรอง จำนวน 68 จังหวัด

มีการประเมินด้วย 9Q จำนวน 41 จังหวัด
มีการประเมินด้วย 8Q จำนวน 32 จังหวัด
ยังไม่มีรายงานการบันทึกข้อมูล จำนวน 3

จังหวัด →

ให้สุขภาพจิตศึกษาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ความคิด 6,474 ราย

การส่งต่อเพื่อการรักษา 2,473 ราย

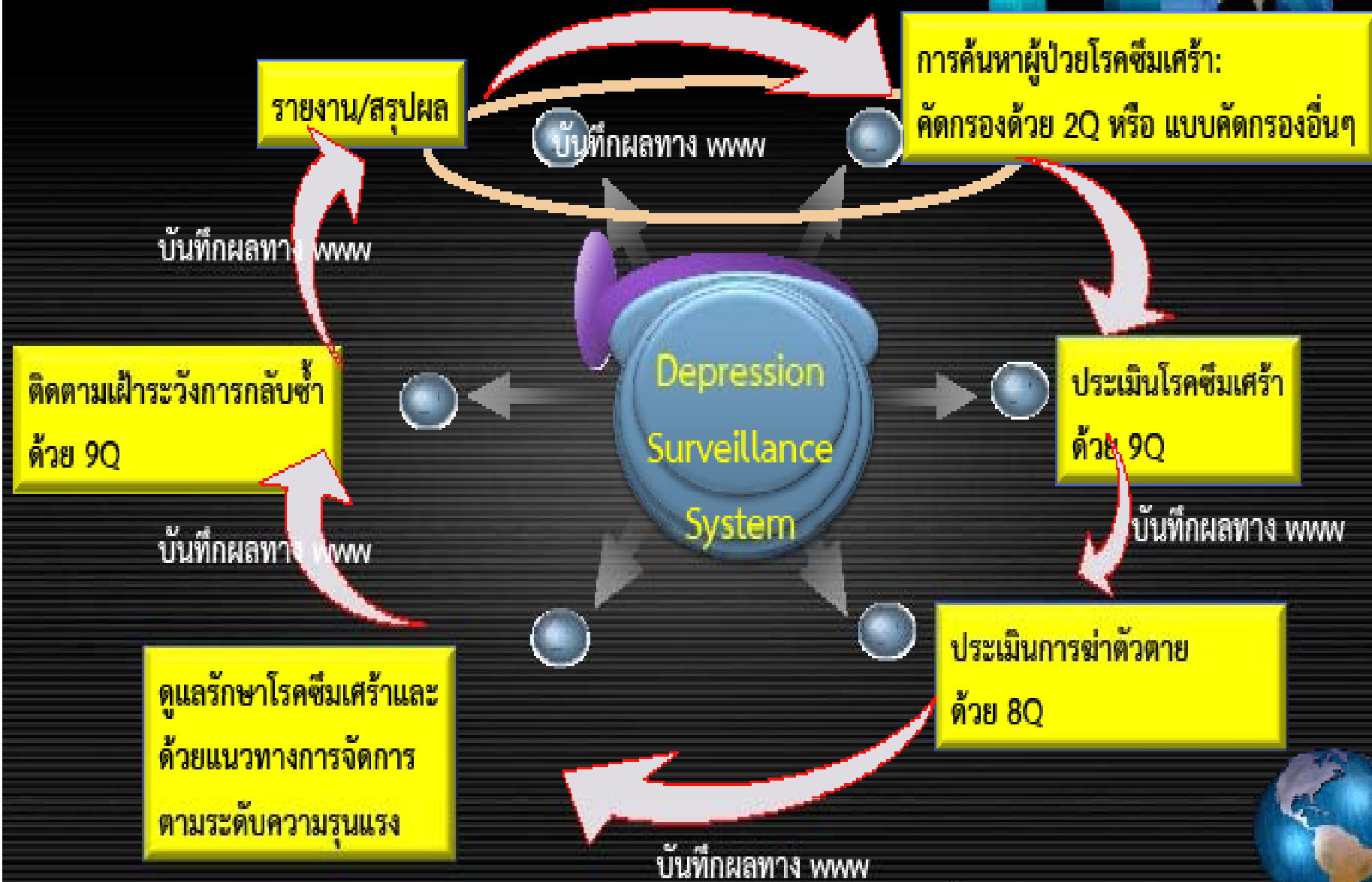

ระบบดูแลเฝ้าระวังโรคซึ่มเศร้า

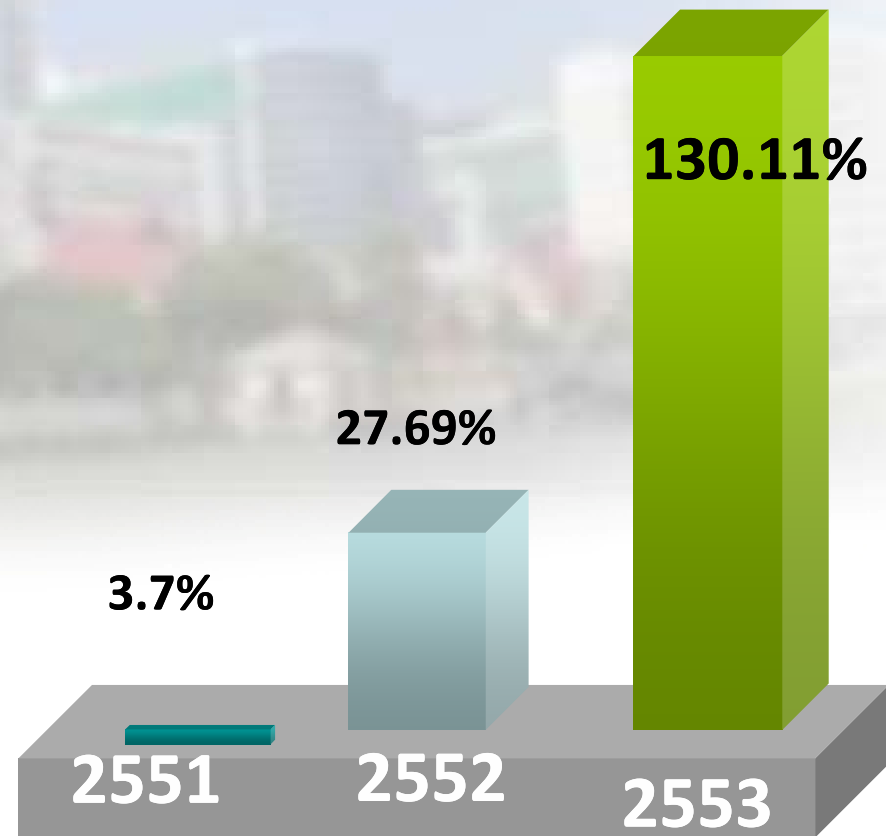
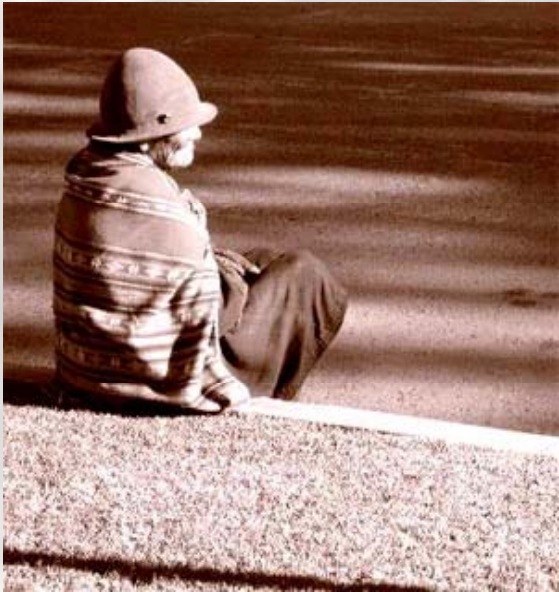

ระบบดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า

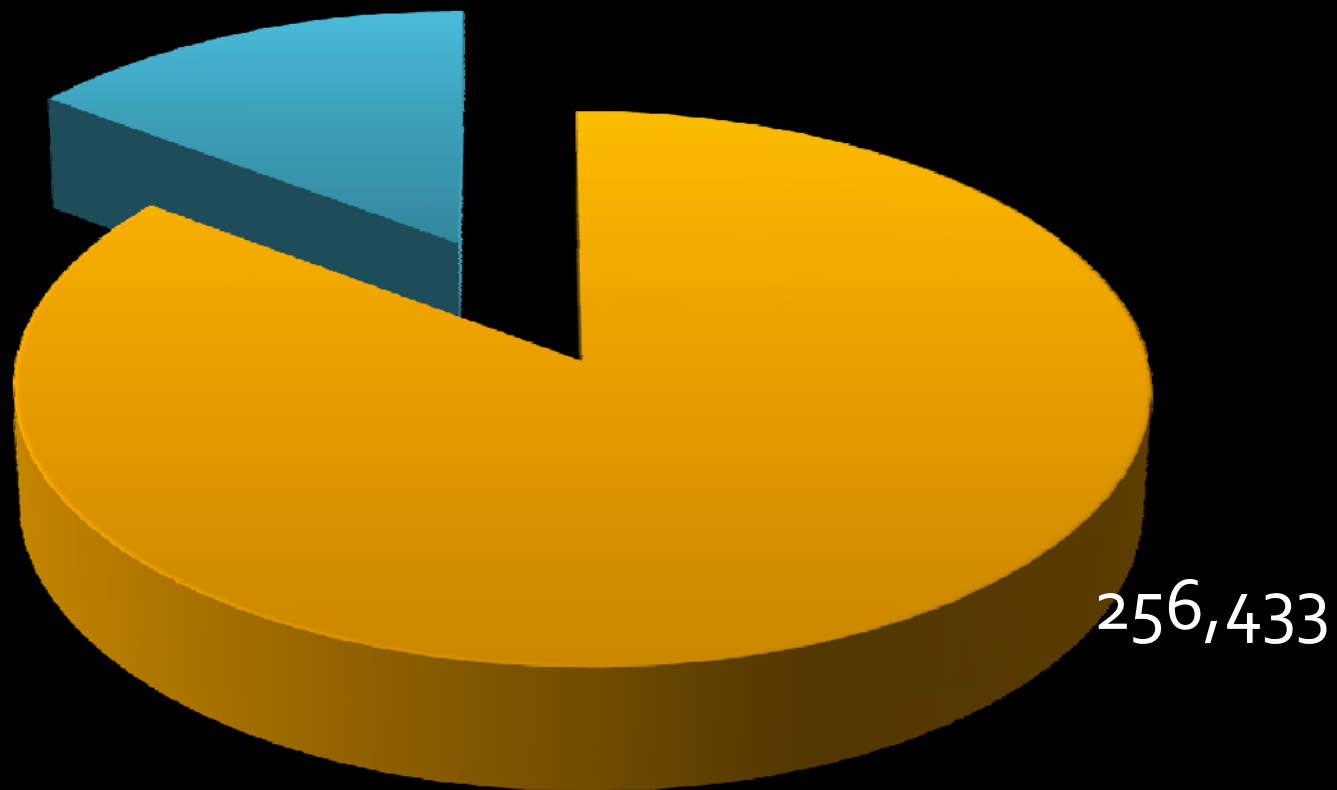
การเข้าถึงบริการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเพิ่มขึ้น

■ ปกติ (2Q-ve)

■ มีแนวโน้มป่วยเป็นโรคซึมเศร้า (2Q+ve)

44,182 2Q+ve=17.23%

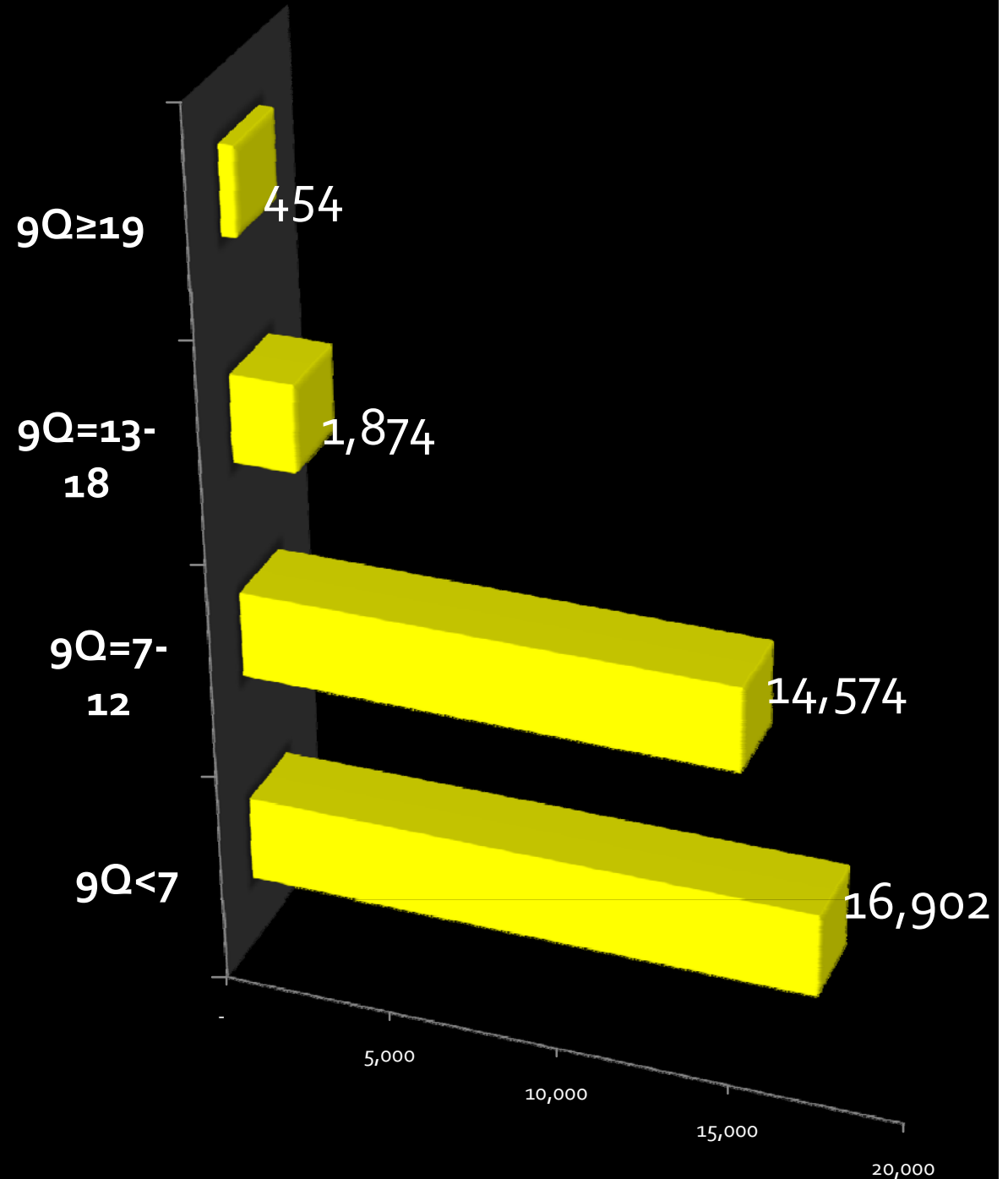

Total 300,615

การประเมินโรคซึมเศร้าด้วย

9Q

- ปกติ <7
- น้อย =7-12
- ปานกลาง =13-18
- รุนแรง ≥ 19

5.4 โครงการการดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้า
ในผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังทางกาย

งบ P&P: Expressed Demand Service ปีงบประมาณ 2553

ปัญหา/อุปสรรคของพื้นที่

ปัญหา/อุปสรรค : บุคลากร

- ภาระงานของผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตในพื้นที่
มีมาก คนน้อย งานมาก
  - เปลี่ยนผู้รับผิดชอบบ่อย/คนที่อบรมไม่ได้มาทำงาน
  - ผู้บริหารให้ความสำคัญน้อย
  - ไม่มีผู้ชำนาญคอมพิวเตอร์
  - เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ต้องรับผิดชอบบันทึกข้อมูลหลายฐาน
ข้อมูล ไม่มีเจ้าหน้าที่สารสนเทศ

ปัญหา/อุปสรรค : การวินิจฉัยโรค

การวินิจฉัยโรค

การวินิจฉัยโรคแพทย์ไม่ให้การวินิจฉัยตามความเจ็บป่วยจริง
ทำให้ผู้ป่วยอาการกำเริบ/ มีอาการยุ่งยากมากขึ้น

แพทย์โรงพยาบาลชุมชน ไม่ได้เข้าอบรมครอบคลุมทุกพื้นที่

ปัญหา/อุปสรรค : การรักษาด้วยยาไม่ต่อเนื่อง

การรักษาด้วยยาไม่ต่อเนื่องรับยาไม่ครบตามแนวทาง

ปฏิบัติการรักษา ส่วนใหญ่แพทย์ขาดทักษะความรู้ในการ

ให้ยาผู้ป่วย ผู้ป่วยไม่มารับการรักษา

ปัญหา/อุปสรรค :งบประมาณ

งบประมาณ

ไม่มีงบประมาณในการดำเนินงาน เช่น ซื่อ Sever

ขาดแรงจูงใจ

อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย

ปัญหา/อุปสรรค : การบริหารจัดการของจังหวัด

การบริหารจัดการของจังหวัด

เงินโอนเข้ากองกลาง งบโรคซึมเศร้าจะถูกนำไปใช้

ทำให้เสียกำลังใจในการทำงาน ขาดแรงจูงใจ

ปัญหา/อุปสรรค : การถ่ายทอดองค์ความรู้ระบบฯ

- การถ่ายทอดองค์ความรู้ระบบดูแลเฝ้าระวังโรคซึมเศร้าการอบรม
จัดแบบแยกส่วน ระหว่างผู้รับผิดชอบงานสุขภาพจิตและ
ผู้รับผิดชอบ IT
ทำให้ผู้รับผิดชอบ IT ไม่ทราบหลักการเชิงระบบของ
การดำเนินงานโรคซึมเศร้า
- แพทย์โรงพยาบาลชุมชน ไม่ได้เข้ารับการอบรมครอบคลุมทุกพื้นที่

ความต้องการของพื้นที่และทีมผู้ดำเนินงาน

เทคโนโลยี/คู่มือ/แนวทาง/สื่อ/เอกสาร

- ควรให้การสนับสนุนเพิ่มและให้ทั่วถึง
งบประมาณ
- จัดให้มีช่องทางการขอรับการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานที่สะดวกและ
ง่ายกว่าเดิม

ความต้องการของพื้นที่และทีมผู้ดำเนินงาน

การจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

- ควรมีการส่งข้อมูลที่สำคัญหรือเป็นปัญหา กับ
หน่วยงานจิตเวชในพื้นที่ในกรณีผู้รับผิดชอบ
ระดับจังหวัด หรือหน่วยบริการในพื้นที่ปรึกษา
เป็น ผู้รับผิดชอบโครงการโดยตรง เพื่อติดตาม
การแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อไป

ความต้องการของพื้นที่และทีมผู้ดำเนินงาน

โปรแกรม/การรายงาน/ระบบฐานข้อมูล

ควรมีการปรับปรุงเรื่องโปรแกรมการบันทึกข้อมูลให้ง่ายต่อการนำไปใช้เหมือนกับระบบ บสศ. ให้สำรวจพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่อง Internet ให้สร้างระบบฐานข้อมูลและการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ความต้องการของพื้นที่และทีมผู้ดำเนินงาน

การพัฒนาศักยภาพพื้นที่

- อบรมแพทย์ในพื้นที่
- พัฒนาบุคลากรทางสาธารณสุขให้มีความรู้
ด้านสุขภาพจิตและจิตเวช เช่น
หลักสูตรเฉพาะทางการพยาบาลจิตเวช 4 เดือน
- การขยายบริการไปยังหน่วยบริการอื่นๆในกทม

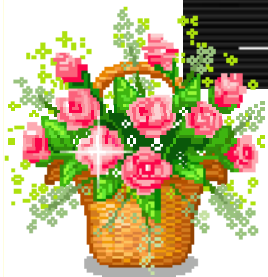
**ผลของการพัฒนาระบบบริการ
โรคซึมเศร้า 5 ปีที่ผ่านมา**

ทัศนคติของคนส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไป

5 ปีก่อน ซิมเศร้าเท่ากับบ้า..อ่อนแอ

ปัจจุบัน...ซิมเศร้า ไม่ใช่บ้า รักษาหายได้
พบได้ทุกเพศทุกวัย

คัดกรองโรคได้เพิ่มขึ้น

5 ปีก่อน อสม.นับคนได้รู้โรคซึมเศร้า

ปัจจุบัน...อสม. >20,000 คน
คัดกรองค้นหาโรคซึมเศร้าได้

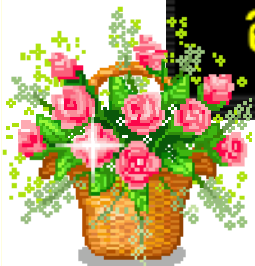

ผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดและติดตามบำบัด ต่อเนื่องมากขึ้น

5 ปีก่อน จนท.คัดแล้วกองโรคซึมเศร้า

ปัจจุบัน...คัดกรอง ส่งต่อ ติดตาม (อย่างเป็นระบบ)
แทบทุกร.พ. มี Fluoxetine

อัตราการเข้าถึงบริการ เพิ่มจาก 3.7% เป็น 7.7%

นพ. ธรณินทร์ กองสุข

วิสัยทัศน์ : ภายในปี 2563 โรคซึมเศร้าจะไม่ใช้ความ
เจ็บป่วย ก่อความสูญเสียด้านสุขภาพ (DALY)
4 อันดับแรกของไทย

การพัฒนาระบบบริการเพื่อไปถึงวิสัยทัศน์ใน 10ปีข้างหน้า

- ผู้ให้บริการในสถานบริการแต่ละระดับมี **สมรรถนะที่เพียงพอ**
ในการให้บริการตามปัญหา ความรุนแรง
ของโรคซึมเศร้า
- ทรัพยากรทั้ง คน ระบบฐานข้อมูล เทคโนโลยีในการ
ส่งเสริม ป้องกัน
บำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามี
มาตรฐาน
มีประสิทธิภาพ คุ่มค่า คุ่มทุน

วิสัยทัศน์ : ภายในปี 2563 โรคซึมเศร้าจะไม่ใช้ความ
เจ็บป่วย ก่อความสูญเสียด้านสุขภาพ (DALY)
4 อันดับแรกของไทย

การพัฒนาระบบบริการเพื่อไปถึงวิสัยทัศน์ใน 10ปีข้างหน้า

- ผู้รับบริการเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม เป็น
ธรรม และพึงพอใจ
- ความชุกและภาวะโรคของโรคซึมเศร้าลดลง

(เป้าหมายมีไว้พุ่งชน ร่วมแรงร่วมใจไป
ให้ถึง)

สวัสดีค่ะ